

Gradientas

Funkcijos $u = u(x, y, z)$ gradientu taške M , vadinsime vektorių, kurio koordinatės yra funkcijos u dalinės išvestinės $\frac{\partial u}{\partial x}$; $\frac{\partial u}{\partial y}$; $\frac{\partial u}{\partial z}$.

$$\nabla u = \operatorname{grad} u = \left(\frac{\partial u}{\partial x}; \frac{\partial u}{\partial y}; \frac{\partial u}{\partial z} \right) = \frac{\partial u}{\partial x} \vec{i} + \frac{\partial u}{\partial y} \vec{j} + \frac{\partial u}{\partial z} \vec{k}.$$

1 Užd. Raskite kampą tarp funkcijos $u = x^2 + y^2 + 2z^2$ gradientų taškuose $M_1(3, -1, 4)$ ir $M_2(1, -1, 1)$.

Kryptinė išvestinė

$$\frac{\partial u}{\partial s} = \text{grad } u \cdot \vec{s}^\circ = \left(\frac{\partial u}{\partial x}; \frac{\partial u}{\partial y}; \frac{\partial u}{\partial z} \right) \cdot (\cos \alpha, \cos \beta, \cos \gamma)$$

2 Užd. Apskaičiuokite funkcijos $z = x^2 - xy - 2y^2$ kryptinę išvestinę taške $M_0(1, 2)$ kryptimi $\overrightarrow{M_0B}$, kai $B(4, 6)$.

3 Užd. Raskite f-jos $u = xyz$ kryptinę išvestinę taške $M_1(1,1,1)$ vektoriaus $\vec{s}$ kryptimi, jei jis su ašimis sudaro $60^\circ, 135^\circ, 120^\circ$.

4 Užd. Apskaičiuokite funkcijos $u = y^2z - 2x^2y + \sin(z - 1)$ išvestinę taške $M_0(3;1;1)$ vektoriaus $\vec{s}$ kryptimi, jei $\vec{s}$ sudaro su koordinačių ašimis kampus $\alpha = \frac{\pi}{4}, \beta = \frac{3\pi}{4}$. Nustatykite funkcijos kitimo pobūdį ir greitį duotąja kryptimi.

Kryptinė išvestinė gradiento kryptimi

Kryptinės išvestinės reikšmė bus didžiausia, kai $\vec{s} = \nabla u$, tuomet

$$\left. \frac{\partial u}{\partial s} \right|_{\vec{s}=\nabla u} = |\text{gradu}| = \sqrt{\left(\frac{\partial u}{\partial x}\right)^2 + \left(\frac{\partial u}{\partial y}\right)^2 + \left(\frac{\partial u}{\partial z}\right)^2}.$$

Taigi funkcijos gradientas apibūdina tos funkcijos greičiausio augimo (pakilimo) kryptį.

5 Užd. Raskite funkcijos $u = 2xyz$ kryptinę išvestinę taške $M_0(2, -1, 3)$ jos gradiento šiame taške kryptimi.

6 Užd. Raskite funkcijos $u = (xy)^{\sin z}$ didžiausią kryptinę išvestinę taške $A\left(1; 2; \frac{\pi}{2}\right)$.

7 Užd. Raskite vektorių, kurio kryptimi funkcijos $u = \frac{x}{y} + \frac{y}{z} + \frac{z}{x}$ kitimo greitis būtų didžiausias taške $M(-1; 1; -1)$.